

Tăng cường công tác giáo dục trách nhiệm xã hội cho thanh niên trong bối cảnh hiện nay

Nguyễn Thị Quỳnh Giang*, Nguyễn Hữu Long**

*Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam

**Trường Đại học Mở Thành phố Hồ Chí Minh

Received: 29/9/2024; Accepted: 9/10/2024; Published: 15/10/2024

Abstract: Youth is a great social force, one of the important factors determining the future and destiny of the nation; is the main force in many fields, undertaking difficult and arduous tasks that require sacrifice, dedication and creativity. Educating social responsibility for youth is extremely important to help youth have revolutionary ideals, beliefs and social responsibility to contribute to building and developing the country. The journal mentions 4 groups of general solutions to improve the effectiveness of educating social responsibility for youth by Party committees at all levels in the current context.

Keywords: Education; Social responsibility; Youth.

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng đã chỉ rõ: tiếp tục tăng cường, nâng cao vai trò lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với công tác giáo dục trách nhiệm xã hội (GDTNXH) cho thanh niên không chỉ là yêu cầu khách quan của tình hình thanh niên và yêu cầu phát triển của đất nước, mà còn là yêu cầu cấp thiết của chính công tác xây dựng Đảng, xây dựng hệ thống chính trị. Xây dựng và phát triển thế hệ thanh niên thời kỳ mới “vừa hồng, vừa chuyên” cũng là góp phần quan trọng cho công cuộc đổi mới toàn diện, đồng bộ, trong sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước Việt Nam hùng cường, thịnh vượng.

Trong thời gian qua, công tác giáo dục nói chung và công tác GDTNXH của thanh niên trong bối cảnh hiện nay đặc biệt được coi trọng, nội dung giáo dục (GD) không ngừng được đổi mới, hình thức triển khai công tác GD, nội dung GD cũng được cập nhật bám sát tinh thần của Nghị quyết của Đảng, của Đoàn về công tác Thanh niên trong tình hình mới. Công tác GDTNXH của thanh niên đã được rất nhiều tổ chức, đơn vị và toàn xã hội quan tâm thực hiện trong thời gian qua, tuy nhiên, ở một số đơn vị còn chưa sâu, thiếu cách làm mới, chưa thật sự hấp dẫn, cuốn hút thanh niên.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những vấn đề về GDTNXH cho thanh niên

***Công tác GDTNXH cho thanh niên:** Từ nội hàm và bản chất của GD và công tác GD, ta thấy được, để hình thành nên nhân cách của một con người theo đúng như chuẩn mực xã hội, nhà GD phải có cả một hệ thống các phương diện để GD, chính vì vậy,

GD có rất nhiều phương diện hợp thành: GD chính trị, tư tưởng, GD đạo đức, GD pháp luật, GD kinh tế, GD thẩm mỹ, GD thường thức, GD sinh thái, GD về giới... Có thể thấy, GDTNXH cũng là một phương diện hợp thành không thể thiếu khi đào tạo GD một con người. Có thể xác định, công tác GDTNXH cho thanh niên là quá trình tác động vào nhận thức của thanh niên về trách nhiệm xã hội, nghĩa vụ, nhiệm vụ của thanh niên đối với xã hội thông qua một hệ thống biện pháp nhằm từng bước xây dựng hệ nhận thức, ý thức về trách nhiệm xã hội của thanh niên một cách đúng đắn và chủ động.

***Lãnh đạo công tác GDTNXH cho thanh niên của đảng:** Với tinh thần “Xây dựng Đoàn vững mạnh là xây dựng Đảng trước một bước”, có thể thấy Đảng là lực lượng lãnh đạo trực tiếp Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh thông qua các công tác GD, đào tạo, bồi dưỡng, tổ chức thanh niên thành lực lượng hùng hậu, trung thành, kế tục sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc. Như vậy, lãnh đạo công tác GDTNXH cho thanh niên của đảng là khái niệm: *chỉ toàn bộ các chức năng, vai trò, nhiệm vụ của đảng liên quan đến việc sử dụng phương thức lãnh đạo của đảng để thể chế hóa, cụ thể hóa các chủ trương, đường lối, nghị quyết, chính sách, pháp luật, chương trình của Đảng, Nhà nước đối với công tác GDTNXH cho thanh niên.*

***Về trách nhiệm xã hội (TNXH) của thanh niên (TN):** Có thể hiểu TNXH là những cam kết, nghĩa vụ của cá nhân, cơ quan, tổ chức trong quá trình thực hiện những nghĩa vụ của họ đối với xã hội. Việc thực hiện TNXH là một vấn đề vô cùng quan trọng, cần

thiết bởi vì nó ảnh hưởng đến quá trình tồn tại, phát triển của đất nước, xã hội. Nếu cơ quan, tổ chức, cá nhân thực hiện TNXH tốt, đúng đắn thì cá nhân, cơ quan, tổ chức đó không chỉ khẳng định được uy tín và vị thế, vai trò của mình đối với xã hội mà còn tạo ra được những giá trị riêng giúp cho những cá nhân, cơ quan, tổ chức đó phát triển hơn.

TNXH bao gồm những vấn đề như thực hiện tốt những nghĩa vụ, trách nhiệm của công dân theo quy định của nhà nước; vấn đề bảo vệ môi trường, bảo vệ những giá trị văn hóa cộng đồng, góp phần phát triển và đóng góp cho cộng đồng, xã hội,...

2.2. Giải pháp nâng cao vai trò lãnh đạo của cấp ủy Đảng đối với công tác GDTNXH cho thanh niên tại TP Hồ Chí Minh

2.2.1. Đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ phụ trách công tác TN

Cấp ủy đảng các cấp nhất định phải đào tạo, chọn lựa đội ngũ cán bộ phụ trách công tác TN có uy tín, có chất lượng. Bởi không chỉ xét ở góc độ là cán bộ phụ trách, là đảng viên phải hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, mà còn là vai trò của những thế hệ đi trước cũng cần có trách nhiệm trao truyền, đào tạo, rèn luyện những giá trị tốt đẹp cho TN.

Trong Di chúc của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn Đảng và nhân dân ta: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết”. Chính vì vậy, các thế hệ đi trước cần quan tâm tới việc đào tạo, rèn luyện, gây ảnh hưởng với TN bằng nhiều phương thức khác nhau, chuẩn bị để họ nhận lãnh trách nhiệm với dân tộc và cộng đồng, kế tục sự nghiệp của các thế hệ đi trước.

Do tầm quan trọng của mối quan hệ liên thế hệ này mà sự giao phó - nhận lãnh, bàn giao - kế tục, trao truyền - tiếp nhận giữa các thế hệ “lớn tuổi” và TN cũng luôn luôn nảy ra những xung đột phức tạp, đôi khi khá gay gắt. Về phía các thế hệ “lớn tuổi”, họ thường có xu hướng trở nên bảo thủ, coi những lựa chọn, những chế định và những mô hình, chính sách, quan niệm... của thế hệ đi trước là tuyệt đối đúng, lo ngại thế hệ kế tục sẽ chỉnh sửa hoặc thay đổi, phủ nhận tất cả, mà quên rằng đó là lựa chọn và quyết định có tính lịch sử của thế hệ của họ mà thôi.

Hơn nữa, cũng có trường hợp họ thường coi TN là những người non nớt, không đủ bản lĩnh và kinh nghiệm để thay thế cho thế hệ của họ, cho dù họ cũng từng trải qua thời TN và ý thức đầy đủ được rằng việc họ nhường chỗ cho thế hệ trẻ hơn là một tất yếu khách quan. Vì vậy, việc lựa chọn một cán bộ, đảng viên phụ trách công tác TN cũng cần có sự cân nhắc,

lựa chọn một cách phù hợp để có sự tham mưu, định hướng phù hợp đối với công tác GDTNXH cho TN.

Để làm được điều này, cấp ủy đảng các cấp cần phải quan tâm hơn nữa việc phát hiện, trọng dụng nhân tài trẻ, tạo bước chuyển có tính đột phá trong bố trí và sử dụng cán bộ trẻ trên tất cả các lĩnh vực, các cấp, các ngành.

Tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng và triển khai các đề án, chính sách để thu hút, tạo nguồn cán bộ từ SV tốt nghiệp xuất sắc, cán bộ khoa học trẻ để bố trí làm việc tại các cơ quan Đảng, nhà nước. Đồng thời, tạo điều kiện và cơ chế cho TN hoạt động; chú trọng công tác bồi dưỡng, phát huy nguồn nhân lực trẻ tuổi, đánh giá, quy hoạch, đào tạo, tuyển dụng, bố trí, bổ nhiệm, luân chuyển cán bộ Đoàn. Về công tác cán bộ Đoàn, các cấp ủy đảng nên mạnh dạn đề xuất các giải pháp tháo gỡ khó khăn trong công tác tuyển dụng cán bộ làm công tác TN.

2.2.2. Tiếp tục nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về công tác TN

Các cấp chính quyền và các sở, ngành, địa phương cần tăng cường xây dựng chương trình công tác TN dựa trên chức năng, nhiệm vụ đặc thù của đơn vị; chú ý nâng cao chất lượng các chương trình liên tịch với Đoàn TNCS, quan tâm và kịp thời giải quyết những kiến nghị, đề xuất của Đoàn TN, đặc biệt là trong công tác GDTNXH cho TN.

Tiếp tục tạo cơ chế, chính sách để mọi tài năng trẻ đều được tham gia vào các lĩnh vực của đất nước; mạnh dạn bố trí cán bộ trẻ đảm nhận các vị trí quan trọng trong hệ thống chính trị, nâng cao tỷ lệ cán bộ trẻ trong các cơ quan lãnh đạo, quản lý các cấp, các ngành. Nhờ đó, phát huy sự nỗ lực phấn đấu của mỗi TN trong học tập, lao động và cuộc sống; không ngừng rèn luyện đạo đức, lối sống, hoàn thiện nhân cách, trở thành công dân hữu ích, thành viên tốt trong gia đình, tích cực đóng góp cho sự phát triển nhanh, bền vững của đất nước. Từ đây sẽ tạo môi trường, điều kiện thuận lợi cho TN có cơ hội học tập, nghiên cứu phát huy năng lực, sở trường của bản thân, có cơ hội thực hiện trách nhiệm xã hội của mình.

Tiếp tục đẩy mạnh vai trò nhà nước trong việc thể chế hóa đường lối, chủ trương của Đảng về GDTNXH cho TN thành pháp luật, chính sách, chiến lược, chương trình hành động và cụ thể hóa trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội,... Nhà nước cũng cần tăng cường vai trò giám sát, phản biện xã hội của Đoàn TN, UBMTTQ Việt Nam và các đoàn thể chính trị - xã hội; qua đó, huy động sự tham gia của tổ chức đoàn thể, tổ chức kinh

tế, tổ chức xã hội và toàn xã hội trong việc chăm lo, bồi dưỡng, GDTNXH cho TN, chương trình phát triển TN.

Bên cạnh đó, để thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước về TN một cách trọng tâm và hiệu quả, cần quan tâm đến công tác kiện toàn tổ chức bộ máy thực hiện nhiệm vụ này. Chú trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước về TN; từ đó nâng cao chất lượng công tác tham mưu các cơ chế, chính sách phù hợp với TN, góp phần nâng cao vai trò lãnh đạo của cấp ủy trong công tác GDTNXH cho TN.

2.2.3. Xây dựng môi trường chính trị, giáo dục, văn hóa, xã hội lành mạnh, tạo điều kiện thuận lợi để TN thực hiện, phát huy TNXH

Đảng, Nhà nước và toàn xã hội luôn chăm lo, tạo điều kiện, môi trường thuận lợi để TN rèn luyện, cống hiến, trưởng thành và sáng tạo; được học tập, được khởi nghiệp, có việc làm, nâng cao thu nhập, có đời sống văn hóa, tinh thần lành mạnh, nhân văn. Để tạo môi trường GDTNXH cho TN, trước hết, cần xây dựng môi trường chính trị trong sạch, phát huy vai trò “nêu gương” trong Đảng; xây dựng môi trường xã hội lành mạnh để TN không bị hiểu sai và bị dẫn dắt bởi các thế lực thù địch.

Phải làm sao để xây dựng một môi trường văn hóa tiên tiến, văn minh; tăng cường công tác giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa tốt đẹp của dân tộc, kế thừa có chọn lọc các giá trị, tinh hoa văn hóa nhân loại. Làm trong sạch môi trường “văn hóa mạng” và những văn hóa độc hại từ “mạng” làm ảnh hưởng tiêu cực đến đạo đức, lối sống, niềm tin và nhận thức và việc thực hiện TNXH của TN hiện nay. Đồng thời, xây dựng môi trường làm việc chuyên nghiệp, dân chủ, kích thích tư duy sáng tạo và phát huy năng lực làm việc cho TN.

Tăng cường xây dựng môi trường phát huy tính tích cực rèn luyện đạo đức, lối sống trong thực hiện trách nhiệm đối với bản thân của TN Việt Nam, đó là lòng yêu nước, tự hào dân tộc; sẵn sàng tình nguyện chiến đấu để bảo vệ Tổ quốc, giữ vững chủ quyền, an ninh quốc gia; sẵn sàng đảm nhận những công việc khó khăn, gian khổ khi Tổ quốc cần. Duy trì các hoạt động này một cách thường xuyên để đảm bảo giúp đỡ, hỗ trợ một cách tốt nhất nhằm đảm bảo an sinh xã hội, trợ giúp khó khăn, hỗ trợ xây dựng các công trình xây dựng nông thôn mới, phát triển kinh tế ở vùng sâu, vùng xa...

Không ngừng tăng cường công tác giáo dục lý tưởng, đạo đức cách mạng, lối sống văn hóa, ý thức

công dân để hình thành thể hệ TN có trách nhiệm, có những phẩm chất tốt đẹp, có khí phách và quyết tâm hành động thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Tăng cường giáo dục truyền thống văn hóa, lịch sử của Đảng và dân tộc để không ngừng bồi dưỡng lý tưởng cao đẹp cho TN để phát huy TNXH của bản thân.

2.2.4. Lãnh đạo Đoàn TN đẩy mạnh các phong trào hành động cách mạng, phát huy vai trò xung kích, sáng tạo của tuổi trẻ

Cấp ủy đảng các cấp tiếp tục lãnh đạo Đoàn TN đẩy mạnh các phong trào của tuổi trẻ, các hoạt động tình nguyện vì cộng đồng để thu hút, tập hợp, phát huy năng lực sáng tạo, đoàn kết của đoàn viên, TN. Chú trọng trau dồi các kỹ năng xã hội, năng lực chuyên môn, kỹ năng giao tiếp và khả năng tạo lập các mối quan hệ xã hội cho TN nhằm phát huy lòng nhiệt huyết, tinh thần xung kích, tình nguyện và trách nhiệm xã hội của TN. Từ đó, phát hiện, bồi dưỡng, giới thiệu cho Đảng những đoàn viên ưu tú có đạo đức, trí tuệ, dám nghĩ, dám làm trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

Cần tăng cường trách nhiệm của các cấp ủy trong công tác phát triển đảng viên từ đoàn viên ưu tú. Đây cũng chính là lực lượng nòng cốt giúp cấp ủy đảng và các cấp bộ đoàn thực hiện công tác GDTNXH cho TN, để chính TN ưu tú làm mẫu hình cho TN.

3. Kết luận

Những mặt tích cực về công tác GDTNXH cho TN đã mang lại những lợi ích to lớn cho cộng đồng nói chung và cho mỗi cá nhân nói riêng. Tuy nhiên, việc thực hiện công tác GDTNXH cho TN cũng còn tồn tại những hạn chế nhất định, trong đó có vai trò lãnh đạo của các cấp ủy đảng. Để giải quyết được thực trạng này không phải là vấn đề đơn giản, đòi hỏi phải có sự quan tâm, phối hợp từ Đảng, Nhà nước, các bộ, ban, ngành, đến các tổ chức Đoàn, Hội, nhà trường và gia đình nhằm thực hiện đồng bộ các giải pháp cơ bản mới có thể nâng cao công tác GDTNXH cho TN.

Tài liệu tham khảo

1. Học viện Quản lý giáo dục (2022), *Hội thảo khoa học “Trách nhiệm xã hội của thanh niên, sinh viên”*. Hà Nội

2. Nguyễn Văn Kim (2022), “Trách nhiệm xã hội của thanh niên Việt Nam hiện nay: Thực trạng và giải pháp chính sách”.

3. Long, Nguyen Huu and Vien, Nguyen Van (2024), *Empowering youth: strategies for fostering. Social responsibility, RGSA – Revista de Gestão Social e Ambiental, Vol 18, No. 7, e.05984*.